

ROMÂNIA

CONSILIUL SUPERIOR AL MAGISTRATURII

SECȚIA PENTRU JUDECĂTORI

HOTĂRÂRE nr. 663 A

din 13 Septembrie 2011

Prin nota nr. 1230/IJ/955/SIJ/21010/ST/2011, Inspecția Judiciară a înaintat Secției pentru judecători cererea formulată de Ministerul Public – Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție – Direcția Națională Anticorupție în legătură cu activitatea de judecată a doamnei judecătore Costiniu Viorica din cadrul Curții de Apel București.

Prin cererea formulată Ministerul Public – Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție – Direcția Națională Anticorupție a solicitat Consiliului Superior al Magistraturii, în temeiul art. 2 alin. 3 și art. 5 alin. 2 din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, analizarea posibilității luării unor măsuri corespunzătoare pentru a se înlătura suspiciunea cu privire la afectarea imparțialității soluționării de către doamna Costiniu Viorica, judecător în cadrul Curții de Apel București, a dosarelor instrumentate de Direcția Națională Anticorupție.

În motivarea sesizării s-a arătat faptul că prin rechizitoriul

soțul doamnei judecător a fost trimis în judecată, alături de alți inculpați, pentru săvârșirea infracțiunii de complicitate la trafic de influență, cauza aflându-se pe rolul Înaltei Curți de Casație și Justiție și că, în aceste împrejurări, există aparența de afectare a imparțialității doamnei judecător Costiniu Viorica în analizarea actelor emise de Direcția Națională Anticorupție, ca urmare a resentimentelor datorate activității

judiciare în cauza amintită și ca urmare a existenței unui conflict între interesele sale familiale și interesul public de înlăptuire a justiției.

Ulterior, prin adresa din data de 12.05.2010, Direcția Națională Anticorupție a precizat că temeiul sesizării îl constituie și dispozițiile art. 115 din Legea nr. 161/2003, cu modificările și completările ulterioare, conform cărora alte cazuri de incompatibilitate se stabilesc de legile speciale, coroborate cu cele ale art. 5 alin. 2 din Legea nr. 303/2004, potrivit cărora judecătorii sunt obligați să se abțină de la orice activitate legată de actul de justiție în cazuri care presupun existența unui conflict între interesele lor și interesul public de înlăptuire a justiției sau de apărare a intereselor generale ale societății.

Analizând solicitarea formulată, Secția pentru judecători a Consiliului Superior al Magistraturii reține următoarele:

Doamna judecător Costiniu Viorica își desfășoară activitatea în cadrul Curții de Apel București – Secția a II-a penală, instanță competentă să soluționeze cauze penale în care sesizarea se realizează de către Ministerul Public – Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție – Direcția Națională Anticorupție.

Pe rolul Înaltei Curți de Casație și Justiție se află pendinte dosarul , înregistrat la data de 21.05.2010, având ca obiect infracțiunea de trafic de influență iar ca părți, printre alții, pe inculpatul , soțul doamnei judecător Costiniu Viorica, rechizitoriul fiind întocmit de Ministerul Public – Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție – Direcția Națională Anticorupție.

Inspecția judiciară, în urma verificărilor efectuate, a opinat că, deși situația sesizată nu se încadrează în cauzele de incompatibilitate prevăzute de art. 46-48 din Codul de procedură penală, totuși, de principiu, se poate aprecia că participarea unui judecător la soluționarea cauzelor penale instrumentate de instituția care a dispus punerea în mișcare a acțiunii penale și trimiterea în judecată a soțului sau a unei rude apropiate pune în discuție aparența de imparțialitate a judecătorului respectiv.

Astfel, potrivit art. 9 alin. (1) și (2) din Codul deontologic, judecătorii și procurorii trebuie să fie imparțiali în îndeplinirea atribuțiilor profesionale, fiind obligați să decidă în mod obiectiv, liberi de orice influențe și trebuie să se abțină de la orice comportament, act sau manifestare de natură să altereze încrederea în imparțialitatea lor.

De asemenea, art. 115 din Legea nr. 161 din 19 aprilie 2003 privind unele măsuri pentru asigurarea transparenței în exercitarea demnităților publice, a funcțiilor publice și în mediul de afaceri, prevenirea și sancționarea corupției stabilește că alte cazuri de incompatibilități și interdicții sunt cele stabilite prin legi speciale, în timp ce art. 104 prevede că magistraților le este interzisă orice manifestare contrară demnității funcției pe care o ocupă ori de natură să afecteze imparțialitatea sau prestigiul acesteia.

Potrivit dispozițiilor legale, organizarea judiciară are ca obiectiv de bază asigurarea respectării dreptului la un proces echitabil și judecarea proceselor de către instanțele judecătorești în mod imparțial și independent de orice influențe externe.

Referitor la noțiunea de imparțialitate, Inspectia judiciară a apreciat că trebuie avute în vedere nu numai reglementările interne, astfel cum au fost expuse, ci și directivele diferitelor organisme internaționale, inclusiv interpretările date de Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

În comentariile Standardelor de la Bangalore privind conduita judiciară, „imparțialitatea” se referă la o stare de spirit sau o atitudine a instanței în legătură cu chestiunile și părțile dintr-o anumită cauză. Cuvântul „imparțial” presupune absența părtinirii, reală sau aparentă, desemnând nu numai o stare de spirit sau o atitudine în exercitarea propriu-zisă a atribuțiilor judecătorești, ci și un statut sau o relație cu alții, în special cu executivul, care se bazează pe condiții sau garanții obiective.

Astfel, în cadrul Normei nr. 2 – Imparțialitatea din cuprinsul Principiilor de la Bangalore privind Conduita Judiciara (2001, 2002), se prevede că imparțialitatea este indispensabilă exercitării funcției judecătorești și că judecătorul se va autorecuza în orice dosar pe care constată că nu îl va putea judeca imparțial sau în care i-ar putea părea unui observator corect ca nefiind capabil să judece, exemplificându-se, printre altele, cazul în care judecătorul se simte subiectiv sau are o prejudecată cu privire la una din părți sau în care judecătorul cunoaște personal faptul că există probe controversate care pot prejudicia desfășurarea procesului.

De asemenea, în Declarația privind etica judiciară adoptată la Londra în anul 2010, se arată că judecătorul trebuie să adopte, atât în exercițiul funcției cât și în viața personală, o conduită prin care susține încrederea în imparțialitatea sa și minimizează situațiile care ar putea duce la recuzare și să se abțină de la judecarea unei cauze atunci

când nu poate soluționa dosarul într-o manieră imparțială prin raportare la un observator obiectiv, are legături cu una dintre părți sau cunoaște anumite fapte legate de cauză, a reprezentat sau asistat una dintre părți sau a acționat împotriva uneia dintre părți într-o situație în care, la nivel subiectiv îi afectează imparțialitatea ori el sau un membru al familiei sale are vreun interes în rezultatul procesului.

Se mai reține că judecătorul are o obligație de diligență de a preveni conflictele de interese între atribuțiile sale judiciare și viața sa socială. Dacă acesta este o sursă de conflicte de interese actuale sau potențiale, judecătorul se va abține sau se va retrage imediat de la judecarea unei cauze pentru ca, în acest fel, imparțialitatea sa să nu fie pusă la îndoială.

Art. 60 din Recomandarea CM/Rec (2010) 12 a Comitetului Miniștrilor către statele membre cu privire la judecători, adoptată de Comitetul Miniștrilor în 17 Noiembrie 2010 (Capitolul VII – Îndatoriri și responsabilități), prevede că judecătorii trebuie să acționeze independent și imparțial în toate cazurile, asigurându-se că toate părțile sunt audiate în mod echitabil și, dacă e necesar, să explice părților aspecte procedurale, că judecătorii ar trebui să acționeze și să fie percepuți ca acționând liber de orice influență externă nepotrivită în procedurile judiciare și că trebuie să judece cazurile care le sunt încredințate, urmând a se abține numai pentru motive justificate, și nu în alte condiții.

Potrivit art. 6 par. 1 din Convenția pentru apărarea drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, orice persoană are dreptul la judecarea cauzei sale în mod echitabil, public și în termen rezonabil, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații penale îndreptate împotriva sa.

În ce privește concepția Curții Europene a Drepturilor Omului, noțiunea de „imparțialitate” se apreciază într-un dublu sens: pe de o parte, ea are în vedere un demers subiectiv, care semnifică încercarea de a determina convingerea personală a unui judecător într-o anumită împrejurare (imparțialitatea subiectivă), iar de altă parte, această noțiune cuprinde un demers obiectiv ce urmărește a se determina dacă judecătorul oferă toate garanțiile suficiente spre a exclude, în persoana lui, orice bănuială legitimă (imparțialitatea obiectivă).

Asupra imparțialității subiective, având în vedere că ea pune în discuție „forul interior” al judecătorului, Curtea Europeană a stabilit principiul potrivit cu care aceasta se prezumă până la proba contrarie.

Cu referire la imparțialitatea obiectivă, Curtea a arătat că aceasta constă în a determina dacă, independent de conduita personală a membrilor săi, unele împrejurări sau fapte ce se pot verifica autoriză a pune în discuție imparțialitatea lor. În această materie, chiar și aparențele au un rol deosebit, deoarece, într-o societate democratică, instanțele trebuie să inspire deplină încredere.

De aceea, orice judecător despre care se poate crede că nu ar fi pe deplin imparțial cu privire la judecarea cauzei ce i-a fost dată spre soluționare este obligat să se abțină să o examineze. Elementul determinant constă în a se ști dacă aprehensiunile celui interesat pot fi apreciate ca obiectiv justificate. Așadar, în privința imparțialității obiective a judecătorului, aparențele au un rol decisiv.

Totodată, Inspecția judiciară a evidențiat că aspectele invocate se încadrează într-o situație cu caracter general, legată de calitatea de inculpat a soțului doamnei judecător, calitate dobândită într-un dosar instrumentat de Direcția Națională Anticorupție, astfel că nu se poate susține că, din punct de vedere al răspunderii disciplinare, doamna judecător ar fi încălcat dispozițiile art. 99 lit. a) din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, republicată și modificată, referitoare la incompatibilități, nefiind reglementată, în mod singular, o astfel de situație precum cea expusă în sesizare.

Cu atât mai mult, s-a apreciat, că nu poate fi reținută o asemenea ipoteză în condițiile în care participarea la ședințele de judecată constituie, în fapt, îndeplinirea unei obligații legale, respectiv aceea de a judeca, dacă nu există vreun motiv legal de inadecvare în compunerea completului de judecată; în caz contrar, echivalând cu denegarea de dreptate (în sensul generic al acestei instituții).

În consecință, Inspecția judiciară a considerat că nu poate fi imputat doamnei judecător nici faptul că nu ar fi formulat cerere de abținere, aceasta din urmă privită ca remediu procesual al incompatibilității și nu poate fi analizată, din punct de vedere al răspunderii disciplinare, nici incidența prevederilor cuprinse în Legea nr. 161 din 19 aprilie 2003 privind unele măsuri pentru asigurarea transparenței în exercitarea

demnităților publice, a funcțiilor publice și în mediul de afaceri, prevenirea și sancționarea corupției, deoarece îndeplinirea unei obligații legale nu poate constitui, în același timp, și o manifestare contrară demnității funcției ori de natură să afecteze imparțialitatea sau prestigiul acesteia, așa cum cere latura obiectivă a textului de lege sus-menționat (art. 104 din Legea nr. 161/2003).

Raportat la obiectul notei de față, respectiv acela de a stabili dacă participarea doamnei judecător Costiniu Viorica la soluționarea cauzelor penale instrumentate de unitatea de parchet sus-menționată determină, în vreo modalitate, afectarea aparenței de imparțialitate, Inspekția Judiciară a formulat următoarele concluzii:

- Doamna judecător Costiniu Viorica, din cadrul Curții de Apel București – Secția a II-a penală, participă la soluționarea cauzelor penale, inclusiv a celor în care sesizarea s-a realizat de către Direcția Națională Anticorupție, cu respectarea prevederilor legale și regulamentare;

- Soluțiile pronunțate de completele de judecată din care face parte doamna judecător nu pot fi analizate de Inspekția Judiciară, acestea fiind supuse căilor de atac prevăzute de lege;

- Faptul participării doamnei judecător Costiniu Viorica în completele de judecată sus-menționate și neformularea cererilor de abținere nu se circumscrie elementelor constitutive ale abaterii disciplinare prevăzută de art. 99 lit. a) din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, republicată și nici situațiilor care presupun încălcarea Codului deontologic al judecătorilor și procurorilor;

- Având în vedere faptul că soțul doamnei judecător este trimis în judecată prin rechizitoriu întocmit de Direcția Națională Anticorupție, se poate aprecia, din punctul de vedere al unui observator obiectiv, că doamna judecător se află într-o stare de aparentă incompatibilitate;

- constatarea încălcării aparenței de imparțialitate s-ar fi putut realiza numai în condițiile în care legea procesual penală ar fi reglementat situația analizată sub forma unei incompatibilități;

- dispozițiile cuprinse în Regulamentul de ordine interioară al instanțelor judecătorești nu prevăd măsuri administrative de natură a evita incompatibilitatea aparentă în situații de natura celor analizate.

Propunerile Inspecției judiciare au constatat în recomandarea de a se aprecia, în raport de verificările efectuate, cu privire la oportunitatea reglementării unui nou caz de incompatibilitate, iar în caz afirmativ, a posibilităților tehnice de stabilire a acestuia, potrivit aspectelor semnalate, urmând ca respectiva propunere să fie avută în vedere cu ocazia dezbaterilor publice care se poartă pe marginea proiectului întocmit de Ministerul Justiției de modificare și completare a Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor și a Legii nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii.

Secția pentru judecători a Consiliului Superior al Magistraturii apreciază că eventuala incompatibilitate a doamnei judecător Costiniu Viorica în soluționarea dosarelor întocmite de către Direcția Națională Anticorupție nu poate fi analizată în extenso, cu referire la orice dosar întocmit de către această instituție.

Rechizitoriul privind soțul doamnei judecător a fost întocmit de către anumiți procurori din cadrul acestei instituții, iar nu de către toți angajații acesteia, astfel că ar putea exista o situație de aparentă incompatibilitate, însă nu generalizată la orice dosar întocmit de către Direcția Națională Anticorupție, ci doar individualizată la soluționarea unor rechizitorii întocmite de către aceeași procurori care l-au trimis în judecată pe domnul

În cuprinsul sesizării formulate de către Direcția Națională Anticorupție, această instituție nu a indicat nici un caz concret în care doamna judecător Viorica Costiniu să fi soluționat un dosar, deși se afla într-o stare de aparentă incompatibilitate, astfel că, în considerarea motivelor de mai sus, Secția pentru judecători nu apreciază oportune propunerile Inspecției Judiciare și nu și le va însuși.

În conformitate cu prevederile art. 40 alin. (1) lit. k) din Legea nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii, republicată cu modificările și completările ulterioare, prin vot direct și secret, cu majoritatea voturilor membrilor prezenți,

SECȚIA PENTRU JUDECĂTORI A CONSILIULUI SUPERIOR AL MAGISTRATURII

HOTĂRĂȘTE

Art.1 – Propunerile Inspecției Judiciare nu se însușesc de către Secția pentru judecători.

Art.2 – Prezenta hotărâre se comunică Inspecției judiciare, în vederea luării măsurilor prevăzute de lege.

Data în București, la data de 13 septembrie 2011

Președinte,

Judecător Nicolae Horațius DUMBRAVĂ

